

Forum voor Praktijkgericht Onderzoek

Bouwstenen voor
de lector

Dit boek is gedrukt op 150 grams Fly papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC) mag dragen. Het Forest Stewardship Council (FSC) keurmerk bevordert de productie van verantwoord hout, zowel ten aanzien van de milieuaspecten van de houtproductie als de social en maatschappelijke aspecten.

INHOUD

Woord vooraf

Henk Pijlman

P. 6

Stromende kennis en toegankelijk onderzoek

Mia Duijnstee

P. 10

Levend en scherp debat over kwaliteitscriteria

Gertjan Schuiling

P. 16

Lectoren en de media

Bas Levering

P. 22

Vak apart: praktijkgericht onderzoek in de zorg

Henk Smeijsters

P. 28

Lectoren profileren zich steeds meer

Rick Kwekkeboom

P. 34

Kenniskringen voor en door lectoren

Bart van Rosmalen en Daan Andriessen

P. 38

Kennis uitwisselen en elkaar inspireren

Guido Walraven

P. 44

Conferenties in een modern jasje

Saskia Harkema

P. 50

Profiel van de lector

Bob Koster

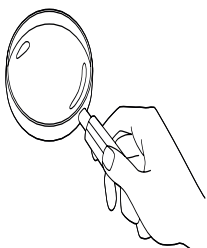
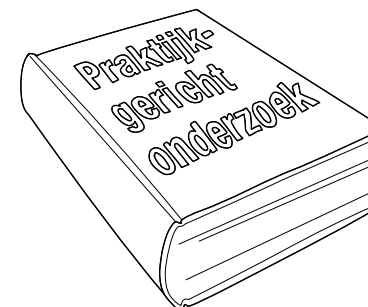
P. 56

Overzicht van producten

P. 62

Colofon

P. 64

Woord vooraf

Met plezier en waardering heb ik de interviews in deze bundel gelezen. Met plezier omdat elk interview een licht werpt op een of meerdere aspecten van het werk van lectoren in het hbo, werk dat mij zeer aan het hart gaat. Met waardering omdat ik interviews heb gelezen met bevlogen lectoren die zich hebben ingezet om het lectoraat in het algemeen en praktijkgericht onderzoek in het bijzonder op een hoger plan te tillen. Dat daarbij soms kritische noten over het hbo worden gekraakt, hoort bij de rol die lectoren hebben.

‘De meest majeure innovatie in het hoger onderwijs van de voorbije jaren’, zo omschreef SKO voorzitter Jan Franssen de introductie van de lectoraten in het hoger beroepsonderwijs. ‘Het schaap met de vijf poten’, zo noemt Bob Koster de lector in deze publicatie. Het is duidelijk dat de lectoraten van groot belang zijn voor de ontwikkeling van het hbo, nu en in de toekomst. Lectoren hebben een uitdagende baan: onderzoek doen voor en met de beroepspraktijk, realiseren van innovaties en kenniscirculatie, vernieuwen van het onderwijs, en professionalisering van docenten. De meeste lectoren werken in deeltijd voor de hogeschool en hebben daarnaast een andere functie in de samenleving. Zo ontstaat een goede kruisbestuiving tussen hogeschool en praktijk.

Belangrijke innovatiepartners

Lectoren kunnen die uitdaging aan. Uit diverse evaluaties en effectmetingen van de SKO en de VKO blijkt dat een groeiend aantal bedrijven en instellingen bij onderzoeks- en innovatieprojecten betrokken zijn. Voor het mkb maar

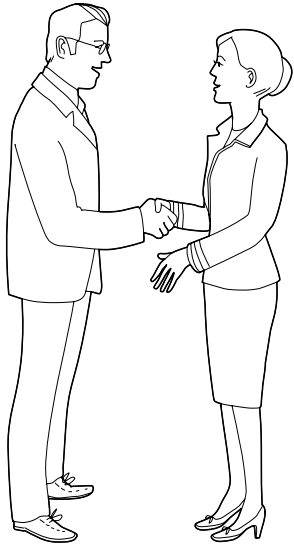
ook voor het grote bedrijfsleven en de publieke sector zijn hogescholen belangrijke innovatiepartners aan het worden. Ook blijkt dat lectoraten steeds meer invloed op het onderwijs krijgen. Hierdoor gaat de kwaliteit van docenten en van afgestudeerden omhoog. Het Forum voor Praktijkgericht Onderzoek heeft in de jaren 2007-2011 actief bijgedragen aan deze ontwikkeling.

Ontwikkeling van het vak

Het Forum is in 2007 opgericht als bijzonder verenigingsorgaan van de HBO-raad. Het vormde de opvolger van het Lectorenplatform dat in de jaren daarvoor als aanspreekpunt en overlegorgaan voor de lectoren fungeerde. Het Forum stelde zich tot doel om vanuit het perspectief van lectoren te werken aan de kwaliteitsontwikkeling en maatschappelijke positionering van lectoren en praktijkgericht onderzoek aan de hogescholen. Onder het voorzitterschap van Mia Duijnsteek werkte een kerngroep van lectoren aan een breed scala van initiatieven. In samenwerking met deze kerngroep droegen lectoren vanuit allerlei domeinen hun steentje bij aan de ontwikkeling van het vak van lector: een veelheid aan expertisegruppen, vier jaarconferenties, een gedragscode, het profiel van de lector, Open Access, methodiekwontwikkeling, ontwikkeling van kwaliteitscriteria en een prijs voor het onderzoek van het jaar. In deze bundel treft u interviews aan met een aantal hoofdrolspelers.

Groei 50%

In de jaren dat het Forum actief was, heeft de ontwikkeling van praktijkgericht onderzoek zich doorgezet. De toenma-

lige HBO-raad voorzitter Doekle Terpstra maakte in zijn speech op de eerste conferentie van het Forum in 2008 trots melding van 350 lectoren, inmiddels zijn het er ruim 530. Een groei van meer dan 50% in vier jaar. Toch lijkt de door de hogescholen geformuleerde doelstelling voor 2015 van 1fte lector op 720 studenten nog ver weg. Op dit moment is de verhouding 1 fte lector op 1420 studenten. Om een nog bredere impact op (de kwaliteit van) het onderwijs te hebben zijn er meer lectoraten nodig.

Van Forum naar LAC

De afgelopen jaren was ik portefeuillehouder onderzoek binnen het bestuur van de HBO-raad en in die hoedanigheid heb ik op gepaste afstand met het Forum samengewerkt. Met de beëindiging van de activiteiten van het Forum wordt een periode afgesloten. Een periode waarin het vak lector verder is ontwikkeld en er nieuwe kwaliteitsstandaarden en netwerken op het gebied van praktijkgericht onderzoek tot stand zijn gebracht. De algemene ledenvergadering van de HBO-raad heeft eind 2011 besloten een nieuwe fase in te luiden in de vorm van het instellen van een Lectoradviescollege (LAC). Dit LAC zal in samenwerking met andere verenigingsorganen zoals de sectorale adviescolleges en het bestuur van de HBO-raad verder vorm gaan geven aan de plaats van de lectoren in het hbo en in de kennisinfrastructuur. Daarbij vormen de verbinding tussen onderwijs en onderzoek en de aansluiting op het nationale en internationale innovatiebeleid belangrijke onderwerpen. Medio 2012 zal het LAC starten met haar activiteiten.

Ik wil graag namens de vereniging van hogescholen alle lectoren hartelijk danken die hebben geholpen om het Forum tot een succes te maken. In het bijzonder natuurlijk de lectoren die de afgelopen jaren deel uit hebben gemaakt van het presidium en met name Mia Duijnstee die met haar persoon en haar inzet de drijvende kracht achter het Forum is geweest. Ik kan iedereen het lezen van deze bundel aanraden en hoop dat velen van jullie gebruik zullen maken van het werk dat het Forum achterlaat.

Henk Pijlman

Voorzitter Hanzehogeschool Groningen
Portefeuillehouder onderzoek, bestuur HBO-raad (2006 -2011)

Mia Duijnstee

Stromende kennis en toegankelijk onderzoek

Mia Duijnstee was vanaf de oprichting in 2007 voorzitter van het presidium van het Forum voor Praktijkgericht Onderzoek. Ze is trots op wat er in samenwerking met lectoren bereikt is.

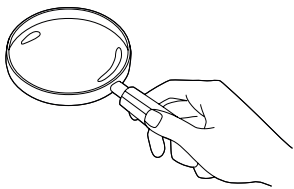
‘Bij de oprichting van het Forum had de HBO-raad ons een bepaalde opdracht toebedacht. Wij hebben die opdracht steeds geïnterpreteerd als het leveren van een bijdrage aan de kwaliteit en de relevantie van het vak van lector. Het ging ons om lectoral development, om de inhoudelijke ontwikkelingen van het vak en om de positionering ervan.’ Dit was de gemeenschappelijke noemer die ook naar voren kwam uit de rondgang die het presidium hield onder alle lectoren. Het vak was nieuw, uniek, en er bestond behoefte aan duidelijke contouren en uitwisseling van ervaringen.

Voor en door lectoren

Met de start van jaarlijkse lectorenconferenties en de ontwikkeling van expertisegruppen werd het Forum echt een netwerk voor en door lectoren. ‘De expertisegruppen zijn een prachtig concept, je werkt met de expertise die je al in huis hebt, met de lectoren zelf. Uit deze kringen zijn de producten voortgekomen waarmee we invulling hebben gegeven aan de Mission Statement van het Forum in 2011: Lectoren ontwikkelen waardevolle kennis en laten deze kennis stromen. Zo zijn er kwaliteitscriteria voor praktijkgericht onderzoek ontwikkeld, alsook een code

CV prof. dr. Mia Duijnstee

Mia Duijnstee is lector Familiezorg binnen het lectoraat Verpleegkundige en paramedische zorg voor mensen met chronische aandoeningen aan de Faculteit Gezondheidszorg van Hogeschool Utrecht, waar zij ook voorzitter is van het Kennis Centrum Innovatie van Zorgverlening. Tevens is zij sinds 1993 hoogleraar aan de Faculteit Geneeskunde van Universiteit Utrecht. Binnen het Forum vervulde ze tussen 2007 en 2011 de voorzittersrol.

Oprichting Forum

In 2007 besloot de Algemene Vergadering van de HBO-raad tot de oprichting van het Forum als specifiek verenigingsorgaan met de functies:

- Een bijdrage leveren aan de verdere vorming van het lectoraat en het bevorderen van praktijkgericht onderzoek aan hogescholen inclusief de maatschappelijke positionering.
- Het bevorderen van de verbinding tussen lectoren, het praktijkgericht onderzoek, de beroepspraktijk en de ontwikkeling van het onderwijs inclusief onderzoeksinhoudelijke verbindingen tussen lectoren.

hoe je je als praktijkgericht onderzoeker moet gedragen, een profiel waarin staat aan welke eisen lectoren moeten voldoen en een methode voor het reviewen van praktijkgericht onderzoek. Door middel van Open Access waar we ons als presidium actief voor hebben ingezet, wordt het onderzoek toegankelijk en kan de kennis stromen. Dit zijn allemaal belangrijke ontwikkelingen om de lector te positioneren. Om onze zichtbaarheid te vergroten hebben we ook veel energie gestoken in het ontwikkelen van een digitale omgeving, onze site www.lectoren.nl. Deze website is in 2009 ontwikkeld en speelt een belangrijke rol in de communicatie tussen en over lectoren.

Werkdocumenten

De gedragscode, het profiel, de kwaliteitscriteria, het zijn prachtige producten maar het zijn documenten in ontwikkeling en dat moet volgens Duijnstee voorlopig nog zo blijven. 'Net als bij de lectoraten gaat het hier om werk in uitvoering. Neem bijvoorbeeld de gedragscode, daar moet je eerst een paar jaar mee aan de slag gaan. Dan krijg je zicht op de volledigheid ervan en implementatiemogelijkheden. Want de gedragscode is niet alleen bedoeld voor lectoren, maar ook voor studenten en docenten die met onderzoek te maken hebben. Deze gedragscode is toegespitst op praktijkgericht onderzoek en daarom niet 1-op-1 vergelijkbaar met een gedragscode voor universitair onderzoek. Praktijkgericht onderzoek is onlosmakelijk verbonden met de praktijk en met het onderwijs.' Onderzoek is voor Duijnstee de kern van het lectoraat. 'Dát is de onderscheidende beweging in het hbo. We hadden al hele goede docenten, mensen die heel goed kennis kunnen circuleren maar nog geen mensen die kennis genereren.'

Geen projectenbureau

Duijnstee roemt de samenwerking binnen het Forum, het vermogen om elkaars kwaliteiten te benutten in alle mogelijke dwarsdoorsnedes 'geen vanzelfsprekendheid in het hbo' en de focus op het doel. 'We hebben echt gewerkt aan de kwaliteitsontwikkeling en de positionering van het vak. Dat was en bleef ons doel. Ondanks alle verzoeken om van alles op te zetten en op te lossen, is het ons gelukt om ons steeds op die kern te focussen. Bij de afwegingen die daarbij hebben plaatsgevonden vond ik het belangrijk dat onze expertise steeds werd ingezet voor het hele veld. Neem bijvoorbeeld het verzoek van de HBO-

'Er bestond behoefte aan duidelijke contouren en het uitwisselen van ervaringen'

raad een domeinagenda te maken voor de lerarenopleidingen. Onze eerste reactie was: wie zijn wij als presidium om dat in ons uppie uit te werken, laten we daar vooral het domein zelf in betrekken. En als we op het verzoek ingaan, laten we het dan ook op een zodanige wijze doen dat er tegelijkertijd een ontwikkelingslag wordt gemaakt. Bob Koster heeft toen, samen met een aantal lectoren, een methode ontwikkeld om inhoudelijke prioriteiten binnen een domein in kaart te brengen. Deze methode is gebaseerd op een methodiek die zijn collega Bart van Rosmalen kende uit de kunstsector. Een methode die in prin-

cipe gebruikt kan worden voor het hele hbo. Met de ontwikkeling van een dergelijke methode dien je een gemeenschappelijk belang en gebruik je de expertise van lectoren om bereideneerd tot een inhoudelijke invulling van lectoraten te komen.'

Onomkeerbaar

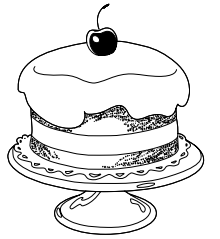
Duijnstee heeft alle vertrouwen in de toekomst. 'De betekenis van lectoraten voor het onderwijs is groot. We hebben een enorme ontwikkeling doorgemaakt in de tien jaar van ons bestaan. In het begin werd je soms met een scheef oog aangekeken binnen de hogeschool zo van: "Leuk al die tijd die je krijgt

'De meeste lectoraten zijn niet meer weg te denken uit het hbo'

om onderzoek te doen terwijl wij het echte werk moeten doen en waarom moet er überhaupt onderzoek worden gedaan?" Nu zijn de meeste lectoraten stevig geworteld, ook in hun verbinding met het onderwijs, en niet meer weg te denken uit het hbo. De ontwikkeling van de hbo-student van routine professional naar reflectieve practioner is onomkeerbaar. Elke hbo-student moet nu vanuit een onderzoekende houding kunnen reflecteren op zijn eigen praktijkvoering. Praktijkgericht onderzoek is van onschatbare waarde en speelt een belangrijke rol bij de transitie van de hogeschool van een onderwijs- naar een hoogwaardige kennisinstelling.'

Met zijn allen voor zijn allen

'Het is prima dat het Forum een andere vorm krijgt, als presidium hebben we onze inhoudelijke doelen kunnen realiseren. Ik heb er alle vertrouwen in dat onze opvolger, het Lectors Advies College (LAC), door zal gaan op de ingeslagen weg: namelijk dat we als lectoren gebruik blijven maken van elkaars expertise en in expertisekringen de verbinding met elkaar blijven zoeken. Het Forum was voor mij een inhoudelijke ontwikkelclub, met zijn allen voor zijn allen, en altijd op zoek naar lectoren die weer mee wilden doen.' Ze lacht: 'Ik houd enorm van mijn werk als lector binnen Hogeschool Utrecht, de samenwerking met collega's binnen het Forum was de kers op de taart.'

Gertjan Schuiling

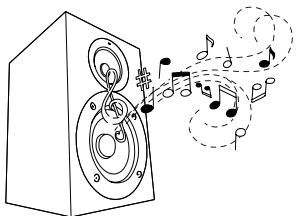
Levend en scherp debat over kwaliteitscriteria

De expertisegring Betekenis en Kwaliteit van Praktijkgericht Onderzoek richt zich op kwaliteitscriteria en het reviewen van onderzoek. Het centrale aandachtspunt van de expertisegring is het toetsbaar maken en bevorderen van de kwaliteit van praktijkgericht onderzoek. Gertjan Schuiling is de trekker van deze kring.

Op de startconferentie van het Forum in 2008 werd het initiatief genomen om een aantal expertisegringen op te richten. Schuiling heeft zich de volgende dag direct opgegeven voor de groep Betekenis en Kwaliteit van Praktijkgericht Onderzoek. 'Mijn motief om me op te werpen als trekker was dat ik de discussie rond het thema miste binnen mijn eigen hogeschool. We waren het er over eens dat we wetenschappelijk onderzoek deden maar geen universitair onderzoek. Maar wat voor type onderzoek dan wel? Wat is er eigen aan onderzoek door hogescholen? Daar bestond geen duidelijkheid over. Binnen onze eigen lectorengroep bij de Faculteit Educatie in Nijmegen slingerde ik die discussie wel eens aan maar we liepen iedere keer vast in de vrees voor gepolariseerde discussies over principes en stromingen. Het leek mij beter om het landelijk op te pakken, dat biedt meer vrijheid. De vorm van een expertisegring schept een veilige omgeving, een open sfeer waarin iedereen vrij zijn ideeën kan spuien.' De kring bestond uit zeven lectoren uit verschillende disciplines. 'Het was een leuke groep met allemaal bevlogen mensen.'

CV dr. Gertjan Schuiling

Gert Jan Schuiling werkte van 2007 tot 2011 als lector aan de HAN. Hij heeft andragologie gestudeerd aan de VU (1971) en gedoceerd aan de UvA (1978). Hij is in 1987 overgestapt naar het organisatieadviesvak. Eerst bij Twijnstra Gudde, vanaf 1992 werkte hij als intern adviseur bij Gist-brocades en DSM. Sinds 2003 heeft een eigen adviespraktijk Organisatieontwikkeling en Onderzoek.

De onderzoeker als persoon

Schuilings kwam op het idee om criteria op te stellen aan de hand van het bespreken van kant-en-klaar praktijkgericht onderzoek. 'Op die manier bespreek je met elkaar wat je goed en zwak vindt aan een onderzoek. Daarna kun je kijken welke bepalingen je hebt gebruikt om iets goed te vinden. Het werd een soort leerproces met elkaar over het expliciteren van criteria.' Na het opstellen van een lijst met bepalingen kwam de kring erachter dat er één belangrijk criterium ontbrak: de persoon van de onderzoeker. 'We kregen een praktijkgericht onderzoek van Bart van Rosmalen te zien in de vorm van een muzikale performance. Bij Bart schemerde de persoon van een onderzoeker door het onderzoek heen. We vonden dit een belangrijk aspect, we wilden herkenbare mensen in het onderzoek.' Dit criterium staat haaks op wetenschappelijk onderzoek. 'Dat draait juist om abstraheren, weg van de persoon. Wij hadden de indruk dat de persoon van de onderzoeker juist een extra dimensie toevoegt, dat het zichtbaar maakt wat in universitair onderzoek onzichtbaar blijft, namelijk waarom iemand bepaalde keuzes maakt. Wat heeft de onderzoeker gedaan, waar is hij tegen aangelopen, hoe ging hij daarmee om? Ervaringen en keuzes zijn sturend, maar zijn niet altijd zichtbaar in het eindproduct.' Een ander criterium dat niet voor universitair onderzoek maar wel voor praktijkgestuurd onderzoek geldt, is de rol van de praktijk. 'Het begint met een vraag vanuit de praktijk en het resultaat van het onderzoek vloeit terug naar de praktijk. Universitair onderzoek begint vaak met een theorievraag. Bij ons moet er een mooie wisselwerking tussen theorie en praktijk zijn, ook in het eindproduct.'

De prijs

Toen kwam de prijs voor het beste kennisproduct van het jaar. In 2010 voor het eerst uitgereikt aan Hogeschool Windesheim voor het onderzoek 'Meesterschap, de docent als inspiratiebron'. Schuilings: 'We hadden elkaars onderzoek al met veel plezier beoordeeld, nu werd het tijd voor andermans werk. Daarvoor hebben we de prijs bedacht. Op deze manier kregen we jaarlijks onderzoeken toegestuurd om te beoordelen en, een mooie bijkomstigheid, plaatsten we het onderzoek in de schijnwerpers.' Het eerste jaar bestond de jury uit de leden van de expertisecring. Om het debat over kwaliteitscriteria levend

'Het onderzoek heeft de praktijk veranderd en de praktijk heeft het model veranderd'

en scherp te houden wisselt de jury ieder jaar van samenstelling en is zij vrij om de criteria aan te passen of een nieuwe set op te stellen. De tweede jury maakte daar graag gebruik van. Schuilings: 'Ze vonden onze lijst met elf criteria te lang en brachten het terug naar zes.' Voor een deel criteria die de eerste lijst overlaptten maar het criterium van de persoonlijke herkenbaarheid werd vervangen door 'het onderzoek levert een inspirerende bijdrage aan het onderwijs'. 'Jammer', vindt Schuilings. 'Maar dat hoort bij een levend debat.'

Reviewlaboratorium

De expertisekring organiseerde ook een serie reviewbijeenkomsten waarin telkens twee producten van praktijkgericht onderzoek van twee verschillende vakgebieden in een open discussie werden besproken. Het doel: door 'learning by doing' tot een wijze van reviewen te komen die de ontwikkeling, herkenbaarheid en het gebruik van praktijkgericht onderzoek stimuleert. De kring wilde een reviewwijze die kritisch, collegiaal en multidisciplinair is. Schuiling: 'We vroegen ons af hoe we het kwaliteitsdiscours over onderzoek op gang konden krijgen en bedachten het reviewlaboratorium. We nodigen mensen uit om zich in het openbaar te laten reviewen.' Het proces verloopt als volgt. Twee lectoren nemen de rol van reviewer op zich, geven een korte samenvatting van het onderzoek en leveren, aan de hand van te voren afgesproken criteria, commentaar. Daarna reageert de onderzoeker, voelt hij zich gezien, mist hij zaken? Vervolgens is er een gesprek tussen de reviewers en de onderzoeker onder leiding van een moderator. Halverwege wordt het gesprek gestopt en mag de rest van de deelnemers commentaar leveren over het gesprek. De reviewers, onderzoeker en moderator luisteren naar deze kritiek en zetten vervolgens het gesprek weer voort, geïnspireerd door wat ze gehoord hebben. Tot slot wordt geëvalueerd of de deelnemers het een goede review vonden. 'Het gaat dus niet alleen om de kwaliteit van het onderzoek maar ook om de kwaliteit van de review.'

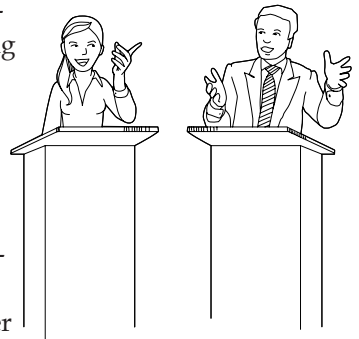
Niet blind

Het bijzondere van deze methode is ook dat het geen blind review is zoals binnen de universiteiten gebruikelijk is met journals. 'Wij kiezen voor een open dialoog, dat past volgens ons bij praktijkgericht onderzoek. Als ook de kwaliteit van de review besproken kan worden, krijgt niet alleen de onderzoeker

feedback, maar ook de reviewer. Deze dubbel gelaagde reflectie weerspiegelt ons kwaliteitscriterium van de wisselwerking tussen theorie en praktijk: "De wisselwerking tussen theorie en praktijk is inventief en respectvol vormgegeven en beschreven. Een theorie is niet blind op de praktijk gelegd en de praktijk wordt niet blind gevolgd. Het onderzoek heeft de praktijk veranderd en de praktijk heeft het model veranderd. Beide klinken in elkaar door. "Als dat een juiste kwaliteitseis is voor praktijkgericht onderzoek, dan is dat ook de kwaliteitseis voor de review van onderzoek. Als je vanuit die openheid elke review aanvangt, dan is reviewen spannend voor beide partijen.' Verassend vindt Schuiling dat de gereviewden heel enthousiast waren. 'Ze vonden dat ze voor de eerste keer serieuze kritiek op hun onderzoek kregen, ook nog op een manier waar ze iets aan hadden. Onze conclusie is dan ook dat dit een goed proces is. De kring heeft nu net een mooie publicatie gemaakt zodat we deze methode kunnen overdragen aan de andere lectoren. Bart van Rosmalen, Daan Andriessen en ik zijn nu beschikbaar als begeleider en raadgever bij lokale toepassingen van de reviewmethode in lectoraten, kenniscentra en in de professionalisering van docenten.'

Het Forum

'Het Forum was heel belangrijk voor mij, het heeft mij het lectorschap vier jaar doen volhouden. Ik vind het jammer dat het CvB van hogescholen primair vanuit de bril van kwaliteitssystemen naar het reviewen kijkt, instrumenteel. Dat is een beetje kaal. Door het Forum, de conferenties, de kringen, ervoer ik dat het toch wel een hele leuke beweging is, lectoren in het hbo. Binnen het Forum zochten we naar vernieuwing, hoe het vak van lector verder te ontwikkelen en vorm te geven. Al die creatieve geesten bij elkaar, dat gaf veel energie.'

Bas Levering

Lectoren en de media

Bas Levering is binnen het Forum de trekker van de expertisekring over lectoren in de media. Levering ziet steeds meer lectoren in televisieprogramma's en opiniebladen verschijnen maar het kan volgens hem nog veel beter.

Natuurlijk heeft niet iedere lector zijn vakgebied mee. Het is voor een lector Kunststoftechnologie niet zo eenvoudig om aandacht van de media te genereren. Het lectoraat Algemene Pedagogiek van Levering ligt goed in de markt. 'Ik heb als pedagoog 'het probleem' dat iedereen verstand van opvoeden heeft. Er wordt door de meest serieuze mensen ongelofelijk gebabbeld over opvoeding. Een voorbeeld? Minister Van Bijsterveld over ouders en hun betrokkenheid bij scholen. Ze gaat niet af op de feiten maar spreekt uit eigen ervaring en veralgemeniseert dit vervolgens.' De eigen ervaring generaliseren gebeurt vaak. Levering moet 'zijn uiterste best doen om iedere keer weer te bewijzen dat hij er, als deskundige, meer verstand van heeft. 'Maar', lacht hij, 'dat doe ik graag. En ik laat geen mogelijkheid voorbij gaan om het in de media te laten zien.' Dit is meteen al een van de belangrijkste voorwaarden voor lectoren om aantrekkelijk te zijn voor de media. Bereikbaarheid. Hij is altijd bereikbaar, dus altijd toegankelijk. 'Ik vind dat het bij mijn vak hoort. Ik ken ook lectoren die je via talloze omwegen via de secretaresse moet zien te benaderen. De meeste lectoren die in de media actief zijn, heb ik direct aan de lijn als ik ze bel. Dat is typerend.'

CV dr. Bas Levering

Bas Levering is sinds 2004 lector algemene pedagogiek. Hij studeerde wijsgerige en historische pedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Sinds 1975 is hij er werkzaam als docent en onderzoeker. Hij heeft vele publicaties op zijn naam staan en gaf colleges aan universiteiten in België, Canada, Rusland en Italië. Voor zijn optreden in de media en zijn praktische pedagogische publicaties ontving hij de Wilhelminaprijs.

Media-aandacht belangrijk voor lectoren

Levering vindt dat juist lectoren er bij uitstek voor moeten zorgen dat hun kennisproducten onder de aandacht komen. 'Voor hoogleraren ligt het echt anders, die worden slechts afgerekend op hun publicaties in A1-tijdschriften. Die tijdschriften worden weliswaar vaak maar door vier mensen wereldwijd gelezen, maar daar gaat het louter om geavanceerde kennisontwikkeling. Wij worden op veel meer gebieden afgerekend. We moeten ook zorgen dat we in de media aanwezig zijn omdat we een nieuwe beroepsgroep zijn. Het is heel belangrijk dat we voortdurend laten zien dat die lectoraten en lectoren iets voorstel-

'Goede reclame, naamsbekendheid en positieve media-aandacht'

len. Ik ben altijd weer blij als een lector aanschuift aan een van onze landelijke praattafels. Op zichzelf hebben we als lectoren een sterke troef in handen omdat we praktijkgericht onderzoek doen. Het gaat ergens over, heeft directe maatschappelijke betekenis. Universiteiten zijn ook wel jaloers op de positie die wij inmiddels in de praktijk hebben verworven.'

Niet kieskeurig

Volgens Levering moet je de resultaten van een onderzoek breed verspreiden. 'Als je iets belangrijks te melden hebt, moet je altijd kijken of je dat op alle niveaus en voor alle doelgroepen op een behoorlijke manier kunt wegzetten.' Hij geeft als voor-

'Je moet een open houding hebben en nergens je neus voor ophalen'

beeld PIP, Pedagogiek in Praktijk Magazine, waar hij hoofdredacteur van is en dat in het onderwijs gebruikt wordt. 'Op die manier bereik ik een grote doelgroep. Je moet een open houding hebben en nergens je neus voor ophalen. Het heeft misschien ook specifiek met mijn onderwerp te maken want voor pedagogische onderwerpen bestaat in de samenleving nu eenmaal brede belangstelling en ik kan er zowel in Libelle als in wetenschappelijke toptijdschriften mee terecht. Je pikt uit je onderzoek wat er voor de doelgroep van het betreffende medium van belang is. Lectoren komen er niet mee weg om zich alleen te presenteren in wetenschappelijke tijdschriften, dan doen ze het echt verkeerd. Natuurlijk zul je niet altijd overal een antwoord op hebben. Media komen met actuele vragen. Ik heb nogal wat collega's die dan zeggen: "Ja maar daar heb ik geen onderzoek naar gedaan." Daar hebben we natuurlijk weinig aan. Ik span me altijd in om er toch iets over te kunnen zeggen. Op een heel zorgvuldige manier. Er is altijd wel onderzoek gedaan naar iets wat er mee te maken heeft. Een onderwerp heeft altijd een geschiedenis. Ik kan een journalist ook vaak op een andere manier naar het probleem laten kijken waardoor het probleem als het ware verdwijnt. Je kunt bijna altijd een bijdrage leveren. Wees creatief.'

Goede reclame

‘Hogescholen kunnen meer stimuleren en faciliteren. Nu vinden hogescholen het vaak lastig om de verbinding te leggen. Er gebeurt veel ad hoc, je moet dus heel actief en activerend zijn. Hogescholen hebben er alleen maar baat bij als hun lectoren in de media komen: goede reclame, naamsbekendheid en positieve media-aandacht. Op dit moment krijgen hogescholen veel negatieve media-aandacht over zich heen, stel daar als voorlichters iets tegenover, hogescholen hebben zoveel in huis om trots op te zijn!’ In maart 2012 organiseerde hij een bijeenkomst met lectoren in de media. ‘Met vijf lectoren die actief in de media

‘Hogescholen hebben zoveel in huis om trots op te zijn!’

zijn, hebben we gekeken waar de problemen en de oplossingen zitten. Dit zal resulteren in do and don'ts voor lectoren in de media. Een don't is bijvoorbeeld dat je niet gaat praten over iets waar je geen verstand van hebt. Het moet aansluiten bij je onderzoek, bij je deskundigheid. We moeten de wetenschap hoog houden en staan voor wat we zeggen. Daar valt niet mee te sjoemelen. Een do is dat je wel praat als de vraag op je vakgebied ligt. Het grappige is dat journalisten vaak iets willen weten waar je als wetenschapper niets over kunt zeggen. Probeer dan als deskundige de journalist tevreden te stellen door toch een interessant verhaal te vertellen.’

Forum

‘In het algemeen ben ik heel enthousiast over lectoren en lectoraten. Het Forum heeft veel tot stand gebracht, de expertisekringen bijvoorbeeld, daar zijn hele mooie dingen uit voortgekomen. Het Forum was een hele aangename club, er is veel onderlinge steun en niemand probeert elkaar vliegen af te vangen. Als je al die lectoren bij elkaar zet gebeurt er iets. Dat inspireert geweldig!’

Vak apart: praktijkgericht onderzoek in de zorg

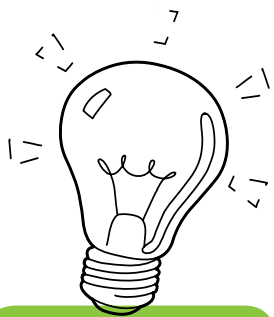
Henk Smeijsters was verantwoordelijk voor het project 'Kenmerken, randvoorwaarden en criteria van praktijkgericht zorgonderzoek' dat uitmondde in de gelijknamige publicatie. Het project vloeide voort uit het convenant dat de HBO-raad in 2008 sloot met ZonMw. Het doel van het convenant is onder andere dat lectoren meer toegang krijgen tot de subsidiekanalen van ZonMw en dat er meer praktijkgericht onderzoek plaatsvindt om de praktijk van de zorg te innoveren. 'Kenmerken, randvoorwaarden en criteria van praktijkgericht zorgonderzoek' legt vast wat de onderscheidende kenmerken zijn van praktijkgericht onderzoek in de zorg.

Aanleiding

ZonMw signaleerde dat de toepassing van zorgonderzoekresultaten te wensen overliet. De resultaten van onderzoek brachten te weinig daadwerkelijke veranderingen teweeg in de praktijk. Smeijsters: 'Een van de manieren om daar iets aan te veranderen is onderzoek anders aan te pakken, namelijk praktijkgericht. Maar wat is praktijkgericht onderzoek precies, wat verstaan lectoren en hogescholen eronder? Ik zat in de kerngroep van de expertisecring die, onder voorzitterschap van

CV dr. Henk Smeijsters

Henk Smeijsters studeerde piano, sociale pedagogiek/andragogie en psychomusicologie. Van januari 2003 tot zijn emeritaat in januari 2012, was hij lector Kennisontwikkeling Vaktherapieën (KenVaK), een gezamenlijke kenniskring van Zuyd Hogeschool, Hogeschool Utrecht, ArtEZ Hogeschool Enschede en Stenden Hogeschool. Henk Smeijsters publiceerde een groot aantal boeken en artikelen in binnen- en buitenland over de werking, methodiek en effecten van vaktherapie.

Gedragscode

De HBO-raad heeft in oktober 2010 de Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo vastgesteld en als handreiking naar alle hbo-instellingen gestuurd. De gedragscode, opgesteld door een uitgebreide werkgroep van lectoren, beschrijft regels voor verantwoord onderzoeksgedrag van studenten en medewerkers. Het gaat om wat verantwoord onderzoeken - als activiteit - inhoudt en wat dit betekent voor het handelen van de praktijkonderzoeker.

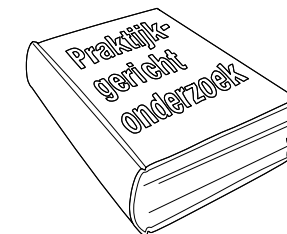
Daan Andriessen, een algemene gedragscode praktijkgericht onderzoek (zie kader, Red.) ontwierp en werd daarna door het Forum gevraagd de gedragscode te specificeren naar de zorg. In de zorg heb je bijvoorbeeld vooral te maken met de relatie tussen hulpverlener en patiënt. Dat is een heel specifieke relatie die consequenties heeft voor onderzoek doen.'

Relatie met de praktijk

Ook voor 'Kenmerken, randvoorwaarden en criteria van praktijkgericht zorgonderzoek' werd een expertisekring opgericht. Er deden dertien lectoren mee uit verschillende sectoren binnen de zorg, afkomstig uit zeven verschillende hogescholen, en drie medewerkers van ZonMw. In de aanbevelingen staan zaken als: hoe betrek je de praktijk actief bij het formuleren van de onderzoeksvraag en uitvoeren van het onderzoek? Cruciaal is de vraag of de praktijk echt behoefte heeft aan de vraagstelling. 'Er moet een wisselwerking zijn', vindt Smeijsters. 'Aan de ene kant moet je echt iets doen waar de praktijk behoefte aan heeft, maar je moet ook niet alleen volgend zijn. De praktijk heeft veel routines ontwikkeld en is er ook van overtuigd dat die routines goed werken. De vraag bijvoorbeeld waaraan je ziet of iets goed werkt wordt niet altijd systematisch opgepakt, net zomin als de vraag wat de doelstelling eigenlijk is en of je die gehaald hebt. Veel dingen zijn impliciet, voorondersteld.' Maar staat de praktijk dan wel open voor onderzoek als de vraag niet vanuit henzelf komt? 'Neem als voorbeeld mijn eigen vakgebied. In vaktherapieland staat men sceptisch tegenover onderzoekers die de vaktherapeuten even vertellen hoe het moet', weet Smeijsters. 'Wat ik zelf vaak roep in onderzoek, en wat we ook in 'Kenmerken, randvoorwaarden en criteria van praktijkgericht zorgonderzoek' hebben meegenomen, is dat je een relatie moet opbouwen met praktijkmensen. Het is enorm belangrijk om de

'Op het moment dat je geen vertrouwen opbouwt, kom je niet ver'

ervaringskennis van mensen serieus te nemen. Maak duidelijk dat jij de kritische vragensteller speelt en dat onderzoeker en professional samen proberen om datgene wat de professional doet expliciet te maken. Het doel is een stukje verder komen en de situatie te verbeteren. Daar is een goede vertrouwensbasis voor nodig, bijna net zoals bij de hulpverlener en zijn patiënt. Op het moment dat je dat vertrouwen niet opbouwt kom je niet ver. Mensen willen dan nog wel meedoen aan je onderzoek maar denken tegelijkertijd: "Ach, het zal wel ergens goed voor zijn maar niet voor ons." Als je die relatie echter goed opbouwt, met elkaar de vraag goed formuleert, zodat mensen die vraag (h)erkennen, mensen vervolgens ook actief bij de uitvoering betrekt, dan is het commitment groot, niet alleen voor het onderzoek maar ook om de resultaten straks te implementeren.'

Nut

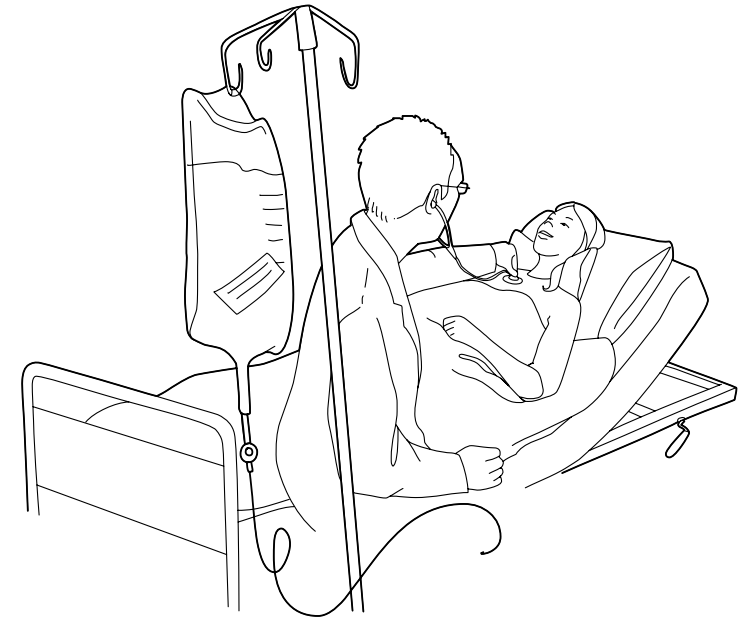
Het document 'Kenmerken, randvoorwaarden en criteria van praktijkgericht zorgonderzoek' is niet voorschrijvend, maar lectoren, docentonderzoekers en studenten in de zorg doen er goed aan om het document te gebruiken bij de voorbereiding van hun onderzoek. 'Je kunt zo gemakkelijk checken waar je wel op gelet hebt en waar je nog aandacht aan moet besteden.' ZonMw heeft op basis van dit document een beoordelingsformat gemaakt voor de nieuwe praktijkgerichte onderzoeksaanvragen. Dit staat inmiddels op hun site. Het document is ook

binnen alle hogescholen verspreid. 'Bij ons in Zuyd Hogeschool is met het College van Bestuur afgesproken dat zowel de algemene gedragscode als deze code voor praktijkgericht zorgonderzoek, binnen het lectorenberaad worden behandeld en vervolgens verder de kenniskringen en de opleidingen indalen. In beide documenten is deze vorm van verspreiding als advies opgenomen. Als andere hogescholen dat ook doen zit het wel goed met de implementatie. Ons advies is, als mensen er een paar jaar mee hebben gewerkt, weer een expertisecring van lectoren op te richten die onderzoekt of er aanpassingen nodig zijn.'

Omslagpunt

Smeijsters was negen jaar lector. Hij heeft in die jaren veel gepubliceerd over praktijkgericht onderzoek. 'Als ik terugkijk zie ik dat we op een gegeven moment een omslagpunt hadden, het besef dat het over onderzoek moest gaan. De SKO-beoordelingscriteria voor de kenniskring lagen vast: beroepsontwikkeling, professionalisering van docenten en curriculumontwikkeling. Maar de weg daar naar toe lag vrij open en in concreto kon je min of meer doen en laten wat je zelf goed dunkte. Het was nog zo open dat sommige lectoren het niet eens over onderzoek hadden terwijl een lectoraat toch is bedoeld om door middel van onderzoek het beroep en het onderwijs te verbeteren. Dat de beste weg om te kunnen voldoen aan de beoordelingscriteria voor lectoraten praktijkgericht onderzoek is, lag nog niet helemaal op het netvlies bij iedereen. Ik heb mij vanaf het begin voor deze visie ingezet, eerst binnen mijn eigen lectoraat en hogeschool en daarna ook landelijk. Zo rond 2005, 2006 zag je een omslagpunt komen, ook dankzij het Forum. Uiteindelijk werd expliciet gesteld dat lectoren er zijn om praktijkgericht onderzoek te doen, om op die manier de praktijk en het curricu-

lum te ontwikkelen, de docenten onderzoeksmatig te professionaliseren en de studenten te scholen. Lectoren die deze weg niet konden of wilden inslaan zijn toen iets anders gaan doen.' Smeijsters heeft de combinatie onderzoek, onderwijs en professionalisering nooit een probleem gevonden. 'Integendeel, ik heb het altijd als een eenheid ervaren. Als je in die praktijk zit, met professionals in de praktijk onderzoek doet, daar docenten en studenten in meeneemt, dan heb je alle facetten te pakken. Die combinatie heeft veel opgeleverd. Het onderzoek is nu stevig in het curriculum van de opleidingen bij Zuyd Hogeschool verankerd en docenten kijken anders aan tegen de relatie onderwijs en onderzoek. Ik denk echt dat we daarin een enorme kwaliteitslag hebben gemaakt.'

Lectoren profileren zich steeds meer

Rick Kwekkeboom werd vier jaar geleden lid van het presidium. Het Forum was op zoek naar lectoren vanuit verschillende domeinen. Ze wilde graag meedoen. Lectoren verdienen volgens haar meer aandacht, zowel in het onderwijs als in de maatschappij.

‘Ik bemoei me graag met bestuurlijke dingen’, lacht Kwekkeboom. ‘Ik vond het Forum een goed initiatief. Het is een platform waar, vanuit de lectoren zelf, op bestuurlijk niveau overleg wordt gevoerd over hun positie. Het Forum heeft ook veel bereikt, denk maar aan de gedragscode, het lectorenprofiel en de kwaliteitscriteria voor praktijkgericht onderzoek. Alleen maar belangrijke stappen die onder de hoede van het Forum zijn gezet.’ Maar ze is niet overal tevreden over. ‘Het is ons naar mijn gevoel niet gelukt om op bestuurlijk niveau, en zeker niet op het niveau van de afzonderlijke besturen van de hogescholen, duidelijk te maken dat lectoren geen geldmachientjes zijn! Dat vind ik jammer. Iedereen roept trots over toonaangevend onderzoek maar dan moet je ook bereid zijn daar in te investeren. Niet onmiddellijk zeggen “je moet zelf je broek ophouden en als je geen geld binnenhaalt is het afgelopen.” Al heel snel nadat de SKO-gelden (subsidie voor lectoren, Red.) in de lump sum werden gestort leek de tendens te ontstaan om het geld niet langer te oormerken voor onderzoek. De lectoren moeten hun geld maar extern verdienen.’

CV dr. jr. Rick Kwekkeboom

Rick Kwekkeboom studeerde Huishoudwetenschappen aan de toenmalige Landbouwhogeschool in Wageningen. Ze promoveerde in 2001 op een onderzoek naar draagkracht en draagvlak voor de vermaatschappelijking in de geestelijke gezondheidszorg. In 2003 startte zij als lector Vermaatschappelijking in de Zorg bij Avans Hogeschool. Vanaf januari 2010 is zij lector Community Care bij de Hogeschool van Amsterdam.

Lange termijn

Kwekkeboom benadrukt dat lectoraten tijd kosten. 'Als je wilt dat lectoren binnen hogescholen een sterke onderzoekspoot opzetten heb je een lange termijnvisie nodig. Het kost tijd. Die tijd lijkt op veel hogescholen te ontbreken.' Gelukkig gaat het op een aantal hogescholen wel heel goed, op haar eigen hogeschool bijvoorbeeld. Daar is net een plan aangenomen waarin staat dat de O&O-fondsen als uitgangspunt dienen voor de basisfinanciering. Zijzelf heeft verder binnen het domein waar haar lectoraat onder valt de mogelijkheid om externe onderzoekers aan te trekken. Deze onderzoekers kunnen ook docent-

'Het beroep van de lector groeit, we beginnen volwassen te worden'

taken verrichten. 'Op die manier heb je als onderzoekscentrum de garantie voor voldoende massa om onderzoek uit te voeren', vindt Kwekkeboom.

Volwassen

Kwekkeboom ziet dat lectoren zich steeds beter beginnen te profileren. 'Ik zie het heel sterk in mijn sector, zorg en welzijn. We zijn volop bezig met discussies over de rol en de taken van een lector, over wat onze bijdrage aan het onderwijs is, hoe we het onderzoek invullen en de resultaten daarvan vertalen naar het curriculum. Ik merk dat het beroep, het profiel van de lector, groeit en dat we volwassen beginnen te worden.'

Haar lectoraat is ook aangesloten bij het Platform Zorg en Welzijn, een samenwerkingsverband van lectoren uit de sociaal-agogische hoek, inclusief langdurige zorg. 'In dit platform voeren we volop discussie over onderzoek en de betekenis daarvan voor het onderwijs en beroepsveld. Deze discussie willen we ook aangaan met de opleidingen en met het beroepsveld zelf.'

Combineren

Kwekkeboom heeft bewust gekozen voor de combinatie onderwijs, onderzoek en praktijk. 'De kern van het lectorschap is dat je onderzoek doet en dat de resultaten van het onderzoek ten goede komen aan de professional, dus ook aan de aanstaande professional. Je kunt geen lector zijn als je die combinatie niet maakt, dan moet je iets anders gaan doen.'

Bart van Rosmalen en Daan Andriessen

Kenniskringen voor en door lectoren

Bart van Rosmalen en Daan Andriessen zijn vanaf 2003 als lector werkzaam. Daan Andriessen is lector Intellectual Capital bij Hogeschool Inholland en Bart van Rosmalen associate lector Interdisciplinariteit en Open Innovatie bij Artez. Beide lectoren noemen de ontwikkeling van de expertisekringen een van de belangrijkste wapenfeiten van het Forum. Door deze kringen is het Forum echt een netwerk voor en door lectoren geworden.

Andriessen: 'Bij het Forum werd geëxperimenteerd met nieuwe vormen van netwerken. Het presidium wilde niet gaan opereren als een soort van bestuur voor alle lectoren.' Van Rosmalen: 'De samenstelling van het eerste presidium kwam voort uit de domeinen. Maar wij dachten dat de dynamiek in het netwerk van lectoren veel groter zou zijn als we thematisch gingen werken, als we dwars door die bestaande indeling van domeinen heen onderwerpen aanreikten waarop lectoren elkaar konden vinden.' Zo werd het idee van de kenniskringen geboren. Van Rosmalen: 'In een los veld waar iedere lector voor zijn eigen opdracht staat creëren kringen cohesie, zichtbaarheid en een agenda.'

Krachtige kringen

De eerste conferentie van het Forum bracht een lijst van onderwerpen voort voor mogelijke expertisekringen. Lectoral

CV dr. Daan Andriessen

Daan Andriessen studeerde bestuurskunde aan de Vrije Universiteit en werkte twaalf jaar als adviseur bij KPMG. Hij promoveerde in oktober 2003 aan de Universiteit Nyenrode op een proefschrift over de waarde van kennis. Andriessen is sinds september 2003 lector Intellectual Capital aan Inholland. Daar doet hij o.a. onderzoek naar de gevolgen van vergrijzing voor kennisontwikkeling en -behoud in organisaties.

CV Bart van Rosmalen

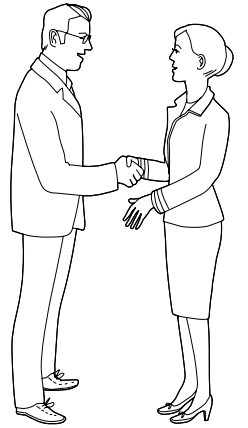
Bart van Rosmalen, associate lector Interdisciplinariteit en Open Innovatie bij ArtEZ, verbonden aan De Baak en Kennisland, was oorspronkelijk cellist en regisseur van muziektheaterproducties (Orkater). Als lector bij het Koninklijk Conservatorium in Den Haag ontwikkelde hij het internationale Innovatie Conservatoire en samen met het bedrijfsleven het project Connecting Conversations. Bij de Universiteit voor Humanistiek promoveert van Rosmalen op het onderwerp Muzische Professionalisering.

development speelde daarbij een grote rol. Van Rosmalen: 'Het ging om de vraag en zoektocht naar wat een lector eigenlijk is en doet. We zijn een hele specifieke beroepsgroep die zaken in beweging zet op het snijvlak onderwijs, onderzoek en praktijk. We hadden behoefte aan kenniskringen die zich bezighielden met de ontwikkeling van onszelf als beroepsgroep.' Van Rosmalen vindt het belangrijk om te melden dat het potentieel van het netwerk het uitgangspunt was van de kringen. 'Normaal wordt er heel sturend gewerkt, top-down. Maar daarmee creëer je een heel formeel circuit, daar wordt de dynamiek niet groter van. Wij gaan uit van de versterkende kracht vanuit de kring zelf.' Andriessen vult aan: 'We gingen op een gegeven moment alles op de manier van kringen organiseren, ook bij opdrachten vanuit de HBO-raad zoals de gedragscode. Het was ons organiseerprincipe, dé manier om ervoor te zorgen dat het een gedeelde activiteit van lectoren werd. Het is een fundamentele denkwijze die we in alles hebben doorgezet.' Van Rosmalen: 'In het onderwijs heerst een sterke hiërarchie, we werden als presidium ook voortdurend in de rol gedrukt van een soort bovenmeester, zo van "kan presidium hier misschien antwoord op geven". Voor ons was het elke keer de uitdaging dat om te draaien en het antwoord vanuit de lectoren zelf te laten komen. Ik ben er wel trots op dat we daar een heldere consequente strategie in hebben gevolgd.'

Los-vast

Er is volgens de twee lectoren altijd een spanningsveld tussen de individuele opdracht waar lectoren aan werken en datgene waar lectoren gemeenschappelijk voor staan. Van Rosmalen: 'In de eerste acht jaar dat de lectoren bestonden zie je de ontwikkeling dat lectoren steeds meer samen zijn gaan doen. Misschien volgt hierop weer de ontwikkeling van minder met elkaar gaan

doen. De kracht van de 'nieuwe generatie' lectoren is gegroeid, ze zijn meer ingebed in kenniscentra binnen de hogescholen. Onze bijdrage als Forum zit precies in die ontwikkelingsgang: van lectoraten die helemaal los van elkaar stonden in de beginperiode, een periode waarin nog niemand wist wat een lector was, naar een beweging waarin praktijkgericht onderzoek een veel steviger positie aan het verwerven is. In dit kader is het eigenlijk een natuurlijk proces dat het Forum van vorm verandert.'

'We moeten geen banen creëren maar programma's'

De tijdelijkheid van lectoren

Andriessen vindt tijdelijke aanstellingen geen probleem, sterker nog, volgens hem is het de taak van de lector om zichzelf overbodig te maken. 'Dat betekent ook dat alle activiteiten die ik doe erop zijn gericht dat de personen met wie ik werk het daarna zelf kunnen doen. Ik train docenten om zelf onderzoek te doen en afstudeerders te begeleiden. Op die manier kunnen docenten hun nieuw verworven competenties straks in het onderwijs inzetten, daar heb je dan op zich geen kenniskring meer voor nodig.' 'Maar', zegt Van Rosmalen, 'er zijn natuurlijk iedere keer weer nieuwe onderwerpen. Het onderwijs heeft de neiging te stollen en het hele idee is om er beweging in te

Lector als veranderaar

Voor lectoren die de kracht van verandering en innovatie in de praktische uitoefening van hun vak willen versterken, ontwikkelden Andriessen en Van Rosmalen het programma 'De lector als veranderaar'.

In vijf sessies werd een perspectief op 'de lector als veranderaar' ontwikkeld en beproefd aan de hand van verschillende vragen. Bijvoorbeeld: Hoe organiseer ik een groter procesontwerp, kritische massa, ownership en draagvlak?

houden door kennisontwikkeling en onderzoek. Als je die innoverende kracht van de lector eruit haalt zakt alles weer in. Daar is de lector onmisbaar. Ik ben niet voor levenslange benoemingen. Onderzoeken zijn onderzoeksprogramma's en iedere keer zullen er weer nieuwe onderwerpen zijn. Nieuwe opdrachten, nieuwe rollen. Een nieuw onderzoek kan deels met dezelfde mensen zijn maar het kan ook wisselen. We moeten geen banen creëren maar programma's.'

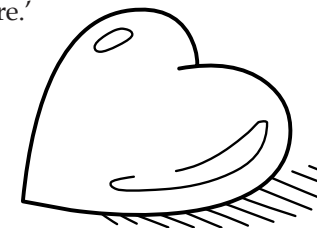
Coaching van onderzoekers

Voor lectoren die zichzelf verder willen bekwamen in het begeleiden van onderzoekers organiseerden Van Rosmalen en Andriessen de expertisecring Coaching van Onderzoekers. Van Rosmalen: 'Er is een toenemende behoefte aan onderzoek-begeleiding in het hbo. Er worden steeds hogere eisen gesteld aan het niveau van het onderzoek en onderzoek is, vooral in het afstudeertraject, steeds belangrijker. Vroeger studeerde je af op een praktijkopdracht waarbij je in een bedrijf of instelling een bepaald probleem ging oplossen. Dat moet nog steeds, alleen moet er nu onderzoek aan ten grondslag liggen. Dat is een gigantische verhoging van de eisen aan afstudeerders. Veel mensen realiseren zich dit niet. Het betekent dat je ook andere eisen moet stellen aan begeleiders.' Andriessen: 'Lectoren zitten vaak in een dubbelrol, ze begeleiden onderzoek van studenten, maar ze begeleiden ook de docenten die op hun beurt weer studenten begeleiden. Het is vaak onduidelijk aan welke eisen onderzoek moet voldoen op bachelor, master of PhD niveau. Of langs welke meetlat begeleiders worden gelegd en waar praktijkgericht onderzoek aan moet voldoen.'

Het hart

Het doel van de serie bijeenkomsten was om van en met elkaar te leren over de rol van onderzoeksbegeleider. Vanuit de verschillende achtergronden van Andriessen en Van Rosmalen werd er gewerkt met twee perspectieven op het coachproces: 1) Het methodisch kwaliteitsperspectief op het ontwikkelen van onderzoekskennis en -vaardigheden. 2) Het meer muzische perspectief op de persoonlijke vorming van de onderzoeker.

Bij het muzisch perspectief wordt aandacht besteed aan de persoonlijke culturele vorming. Naast methode en aanpak wordt er een beroep gedaan op de verbeelding, op vormen van vormgeving, op inspiratie en het verhaal. Andriessen: 'Je raakt dan ook direct de diepere laag, de persoonlijkheid van de coach. Een goede coach betekent niet alleen dat je de juiste technieken hebt, het gaat vooral om het vermogen om een vruchtbare relatie te ontwikkelen.' Deze manier van werken is vrij nieuw, maar werd heel goed ontvangen. De deelnemers waren juist over dit onderdeel heel enthousiast. 'Dat je in één dag zo intensief met elkaar kan werken vonden ze verbazingwekkend', lacht Van Rosmalen. Hem verbaast het niet. 'Je verdubbelt eigenlijk de bandbreedte waarop je werkt. We zetten er andere beelden naast.' Andriessen: 'De combinatie muzische aspecten en methodes, aanpak en kwaliteitseisen versterkt elkaar. We zetten die twee perspectieven heel hard en strak tegen elkaar aan.' Voor Van Rosmalen is dit de kern van het lector zijn en het praktijkgericht onderzoek. 'Het hart van lector zijn ligt in de combinatie van de analytische en muzische kant, het een is niet compleet zonder het andere.'

Open Access

Het Forum voor Praktijkgericht Onderzoek heeft samen met vier hogescholen en de Surf Foundation projecten uitgevoerd om Open Access onder lectoren te stimuleren. Het doel: de toegankelijkheid van onderzoeksresultaten verbeteren en de kenniscirculatie vergroten. Uit een onderzoek van de expertisecring Open Access blijkt dat bijna 90% van de lectoren positief staat tegenover het vrij beschikbaar maken van hun onderzoeksresultaten.

Guido Walraven

Kennis uitwisselen en elkaar inspireren

Veel ideeën voor expertisegruppen zijn voortgekomen uit de eerste lectorenconferentie. Maar ook in een later stadium ontstonden, op eigen initiatief van lectoren, expertisegruppen. Bijvoorbeeld de expertisegrup Stad en Wijk. Het idee kwam van Guido Walraven. Zijn doel: kennis en ervaringen uitwisselen en elkaar inspireren.

‘Het is interessant om vanuit verschillende invalshoeken naar een thema als de stad te kijken. Op de werkvloer willen we uiteindelijk ook dat de huidige en toekomstige professionals over het muurtje van hun professie kunnen kijken zodat ze een integrale blik ontwikkelen.’ Walraven nam de lijst van 400 lectors door en zag er een stuk of veertig die raakvlakken met de stad hadden. Via de HBO-raad heeft hij toch alle 400 (omdat de titel van een lectoraat niet alles hoeft te zeggen) gemaïld met de vraag of zij het interessant vonden om een informeel netwerk op te bouwen. Er reageerden ongeveer 30 lectors.

Nicis

De nieuwe expertisegrup organiseerde bijeenkomsten rond verschillende onderwerpen, bijvoorbeeld armoede. ‘Heel interessant om daar met lectors uit verschillende vakgebieden naar te kijken. Om bronnen, contacten en inzichten te delen, relevante kennis uit te wisselen en te kijken of er voorbeelden van praktijkgericht onderzoek zijn waar jouw lectoraat bij kan aansluiten.’ De nieuwe expertisegrup zocht ook contact met

CV drs. Guido Walraven

Guido Walraven studeerde geschiedenis en internationale betrekkingen aan de Rijksuniversiteit Groningen. Vervolgens deed hij beleidsonderzoek aan de universiteiten van Leiden en Twente. Daarna werkte hij bij de Algemene Rekenkamer. Een volgende stap was het adviseren van professionals in beleid en beroepspraktijk, met name rond de problematiek van de grote stad. Sinds 2005 is Walraven lector Dynamiek van de Stad bij Inholland.

Nicis Institute, een kennisinstituut voor en door steden in Nederland. Nicis biedt informatie over grootstedelijke thema's als bestuur, economie, innovatie, onderwijs, veiligheid en wonen. De organisatie programmeert veel onderzoek. Walraven: 'We hebben eerst samen met Nicis een dag georganiseerd om nader met elkaar kennis te maken. Nicis bestaat al een jaar of zes maar had nog weinig zicht op wat lectoraten doen. De mensen daar hadden niet het idee dat ze veel aan hogescholen konden hebben. Wij draaiden dan ook niet mee in hun circuit en kwamen dus ook niet in aanmerking voor subsidies.' Inmiddels is wel duidelijk geworden dat juist lectoraten goed verankerd zijn in de stad, daar praktijkrelevant en goed onderzoek doen en kunnen helpen om kennis te verspreiden.

Boek

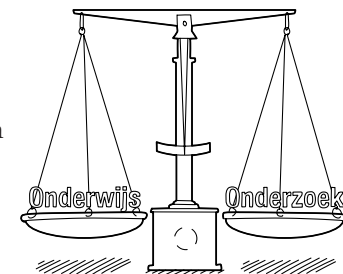
Op de kennismakingsdag werd duidelijk dat gemeenten sneller toegang moeten krijgen tot de onderzoeksresultaten van de lectoraten. Er werd gedacht aan een brochure. Het werd een boek: *Van de maakbare naar de lerende stad*. 'Het leek de lectoren leuker om naast korte informatie over hun lectoraat ook wat uitgebreider in te gaan op voorbeelden van onderzoek, dan krijg je een levendiger beeld van wat er gebeurt. Op die manier kun je laten zien hoe lectoraten vragen oppakken uit het veld, op welke manier onderzoek wordt gedaan en hoe samen wordt gewerkt met professionals. En, heel belangrijk, hoe de kennis wordt teruggekoppeld naar het veld en het onderwijs.' De expertisekring kijkt met gepaste trots terug op het resultaat: een boek dat in een recordtempo, binnen een jaar, is gemaakt en waar 26 lectoraten aan hebben meegewerkt. Het boek wordt verspreid binnen de gemeenten, zowel de beleids- als praktijkkant. 'De beleidskant is makkelijk te benaderen, daar heb je vaak al wel voldoende contacten. De praktijk is moeilijker te

'Belangrijk dat we ons na 10 jaar onderzoek bezinnen op wat we hebben bereikt'

overzien omdat het om veel instellingen en bedrijven gaat. We gaan in samenwerking met Nicis bijeenkomsten rond het boek organiseren voor de G37 (de 37 grootste gemeenten in Nederland, Red.). We kunnen zo laten zien waar lectoraten zich mee bezighouden en met welke kennisvragen gemeenten bij ons terecht kunnen. Daarnaast gaan we met Nicis een tweede dag organiseren voor lectoren uit het expertisenetwerk.'

Gemeenschappelijke basis

Was het niet ingewikkeld om een boek te schrijven met 26 verschillende lectoraten met verschillende achtergronden, wensen en verwachtingen? 'Dat vind ik juist leuk, daar ben ik naar op zoek', lacht Walraven. 'Ik word juist geïnspireerd door al die verschillende disciplines.' Walraven deed samen met Cees-Jan Pen, programmaleider Onderzoek, Economie & Innovatie bij Nicis, de eindredactie van het boek. Ze maakten een voorstel over de indeling van de hoofdstukken en het doel van het boek. 'Iedereen kon daar weer op schieten. Belangrijk was de gemeenschappelijke basis. Bij ieder voorbeeldonderzoek was het uitgangspunt: wij zijn goed in het organiseren van kennis en in het verder brengen van die kennis, samen met mensen uit de praktijk- en beleidskant. Dat moest zichtbaar worden.' Ieder hoofdstuk begint met de vraag uit het veld, de aanpak en het

onderzoek. De hoofdstukken eindigen met het resultaat van het onderzoek en het advies dat op basis van het onderzoek werd gegeven. 'Dat moet helder zijn. Je moet als redactie streng zijn. We wilden dat duidelijk werd wat de praktijk er aan had. Als die vraag niet beantwoord werd moest het herschreven worden, anders is het niet interessant genoeg voor de lezers die wij willen bereiken.' Tijdens het proces is maar één lector afgehaakt. 'Ongelooflijk', vindt Walraven. 'Iedereen was heel enthousiast en gedreven. Maar het is natuurlijk ook een kwestie van halen en brengen, lectoraten willen zich profileren en dit was een kans om dat te doen.'

'We willen dat huidige en toekomstige professionals over het muurtje van hun professie kunnen kijken'

Evenwicht onderzoek onderwijs

Walraven houdt van het lectoraat en de combinatie van onderwijs, praktijk en onderzoek. Onderzoek speelt voor hem de hoofdrol. 'Om onderwijs actueel te houden is het belangrijk om de beroepspraktijk te laten zien. Dat kan het beste door daar onderzoek te doen, door professionals in huis te halen en in workshops met docenten en studenten te laten zien wat er speelt.' Hij ziet dat onderwijs en onderzoek nog niet op gelijke hoogte staan binnen de hogeschool. 'Onderzoek en onderwijs zijn in de visie van hogescholen gelijkwaardige stromen, met allebei een

evenredige plek binnen de hogeschool, maar de praktijk van alledag is dat het college dat volgende week moet starten dominant is en onderzoek dan maar even moet wachten. Lectoraten bestaan pas tien jaar, het is een geleidelijk veranderproces maar het is wel belangrijk dat we ons na tien jaar onderzoek bezinnen op wat we hebben bereikt en wat we nog willen bereiken. Daar moeten we op inzetten, lectoraten zijn in mijn visie een platform voor reflectie. En als expertisenetwerk Stad en Wijk willen we dat ook zijn.'

Saskia Harkema

Conferenties in een modern jasje

Saskia Harkema was betrokken bij de organisatie van de jaarlijkse conferenties. De conferenties die zoveel vruchten hebben afgeworpen en een belangrijke rol hebben gespeeld bij lectoral development.

Ontmoetingsplek

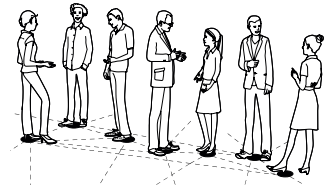
Harkema: 'Bij de voorloper van het Forum, het Lectorenplatform, waren ook conferenties, maar die waren meer op de klassieke manier georganiseerd. Luisteren naar voordrachten en na afloop vragen stellen. Wij wilden het anders aanpakken, op een manier die past bij de tijdsgeschiedenis en ontwikkelingsfase van lectoraten en lectoren. Niet directief van bovenaf allerlei activiteiten ontwikkelen maar bottom-up. Ons idee was om vanuit de lectoren zelf inhoud te geven aan het Forum. Het belangrijkste doel van de conferenties was het creëren van een ontmoetingsplek voor lectoren. Een plek waar we ervaringen konden uitwisselen, kennis delen en werken aan lectoral development. Met lectoral development doelden we op de ontwikkeling van het vak van lector. We vonden dat dit aandacht verdiende.'

Nieuwe start

De eerste conferentie die het Forum in 2008 in de Beurs van Berlage organiseerde werd goed bezocht. 'Het was een nieuwe start, er was veel energie, veel aandacht voor hoe we het Forum gingen opzetten vanuit de gedachte: het Forum is voor en door lectoren. Ik vind dat we daar goed in zijn geslaagd, de onder-

CV dr. MBA Saskia Harkema

Saskia Harkema studeerde sociologie. Na haar studie werkte zij eerst bij adviesbureau ITIM en later bij Philips. Eind jaren '90 begon zij een adviesbureau voor innovatiemanagement en promoveerde zij op een methode om innovatieprocessen in organisaties te verbeteren. Harkema was lector Ondernemen & Innoveren van 2004 tot 2012 aan de Haagse Hogeschool. Daarnaast werkte zij bij BMC Management & Advies. Harkema is nu zelfstandig adviseur en onderzoeker en heeft zich met haar adviesbureau aangesloten bij Kessels & Smit-The Learning Company.

Lectoren conferentie

Het Forum heeft elk jaar van haar bestaan een conferentie georganiseerd, vier in totaal. In eerste instantie gericht op lectoren, later ook op leden van kenniskringen. De bijeenkomsten hadden een sterk inhoudelijke kant, waarbij de deelnemers verder keken dan hun eigen vakgebied. Kennis werd gedeeld en nieuwe netwerken op onderwerpen werden opgestart. Elke conferentie was een bron van inspiratie.

werpen die aan bod kwamen leefden echt bij de lectoren. Ik denk dat alle activiteiten die het Forum later heeft opgepakt, zoals de gedragscode, uit de conferenties zijn voortgekomen.' Er is veel energie en tijd gestoken in het inventariseren van de thema's die voor lectoren belangrijk zijn. 'We zijn daarvoor gaan praten met lectoren van allerlei hogescholen. Elk lid van het presidium is in gesprek gegaan met een groep lectoren uit zijn of haar domein. Dat was heel intensief. Daarna hebben we het verder opgepakt in kenniscafés waar alle lectoren over de verschillende onderwerpen met elkaar in gesprek gingen. Uiteindelijk zijn hier de expertisekringen uit voortgekomen. De kringen werden geïnitieerd door het Forum maar daar kwamen natuurlijk andere lectoren bij die weer andere lectoren bereikten. Daarmee bereikten we wat beoogden: het werd iets van alle lectoren. Er zijn hele mooie dingen uit voortgekomen, al waren niet alle kringen even succesvol.' Dat had vaak te maken met tijdgebrek. Dit aspect noemt Harkema ook als ze het heeft over de niet altijd even hoge deelname aan de conferenties. 'Maar ik kijk er toch met veel plezier op terug. De bijeenkomsten waren echt nodig. Mensen bij elkaar brengen en met elkaar in gesprek laten gaan, heeft zoveel meerwaarde opgeleverd.'

Complex

Harkema kan nog wel een paar thema's noemen voor conferenties. Praktijkgestuurd onderzoek bijvoorbeeld. 'Daar is een enorme ontwikkeling in gemaakt. We hebben nu randvoorwaarden en richtlijnen geformuleerd waar dit onderzoek aan moet voldoen en ik zou heel geïnteresseerd zijn om daarover intensief met lectoren in gesprek te gaan. Uitwisselen hoe andere lectoren het aanpakken. Of hoe lectoren werken aan de professionalisering van docenten en hoe je zichtbaar kunt maken, met behulp van concrete voorbeelden, dat lectoraten bijdragen aan

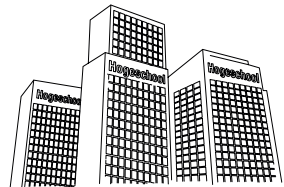
de kwaliteit van het onderwijs. Ik denk dat concrete voorbeelden die richtlijnen ook veel rijker maken, nu blijft het allemaal nog heel abstract.

Als je alleen onderzoek doet is het makkelijk, daar kan ik van alles bij bedenken. Maar in het onderzoeksproces probeer ik ook nog mijn docenten te professionaliseren. Dat maakt het complex. Ik heb heel veel praktijkgestuurd onderzoek gedaan en ik denk dat het aan de richtlijnen voor goed wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek voldoet. Maar kan ik hardmaken dat de docenten ook geprofessionaliseerd zijn, dat die professionaliteit zichtbaar is in hun eigen opleiding? En hoe ga je dat belonen? Ik zou graag weten hoe anderen dat aanpakken.'

'Mensen bij elkaar brengen heeft zoveel meerwaarde opgeleverd'

Tijdelijk

Over de tijdelijkheid van de aanstellingen ziet Harkema ook graag nog eens een conferentie of kenniskring. Zelf is ze acht jaar lector geweest. Die tijdelijkheid werkt niet vindt Harkema. 'Je hebt te maken met parttime functies en tijdelijke aanstellingen. Wat kun je dan opbouwen? Op het moment dat je kan gaan oogsten, moet je weg. Hogescholen zijn vaak niet bereid om vaste aanstellingen te geven. Een bizarre constructie. Als we het hebben over lectoral development is dit een van de aspecten die de ontwikkeling van het vak belemmert. Met het weggaan van een lector raak je weer enorm veel kennis kwijt! Het zou de moeite waard zijn om te onderzoeken wat een lector heeft

bewerkstelligd in 8 jaar en wat er verloren gaat met zijn/haar vertrek. Bij de hogeschool waar ik werkte stopt, op termijn, met mijn vertrek ook de kenniskring en moeten de docenten terug naar hun oude functie. Er wordt geen gebruik gemaakt van hun verworven nieuwe vaardigheden en kennis. Bied deze docenten een perspectief, maak ze assistent lector zoals op sommige andere hogescholen gebeurt of geef ze na een paar jaar onderzoek de kans om hoofddocent te worden of zelfs lector.'

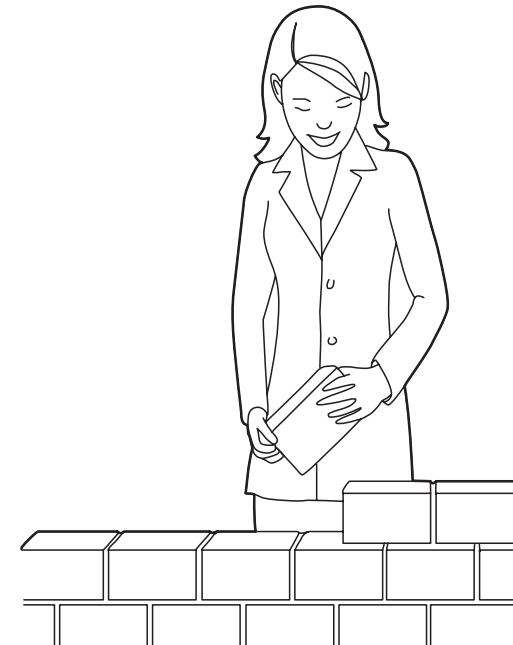
Forum

'In de beginperiode van lectoren tien jaar geleden waren er on-

'Bied docenten met onderzoeks-ervaring een perspectief'

duidelijkheden terwijl er enorm veel van je werd verwacht. Er was een beperkte financiële basis maar wel legio doelstellingen die je moest halen: docenten professionaliseren, bijdragen aan kwaliteit van onderwijs, kenniscirculatie, netwerken opbouwen, praktijkgericht onderzoek ontwikkelen en doen. Het was dus zoeken, er was geen referentiekader. Door in gesprek met anderen te gaan ontwikkel je het vak. Ik heb ook snel aansluiting gezocht, eerst binnen mijn eigen vakgebied, met collega-lectoren om een netwerk te vormen, later ook over de grenzen van mijn eigen domein heen. Je bent toch een kleine groep binnen een hogeschool. Op de Haagse Hogeschool zaten we met 10, 11 lectoren op een populatie van meer dan 15.000 studenten en

om en nabij 1500 docenten! Het Forum bood een netwerk, het geeft je de mogelijkheid met mensen buiten je eigen hogeschool te praten. Dat heeft mij zeker geholpen. Het was een goeie club en Mia Duijnsteek heeft het als voorzitter geweldig gedaan. Ons doel: niet van bovenaf, maar als een soort levend systeem, van onderop dingen opbouwen, daar zijn we heel goed in geslaagd.'

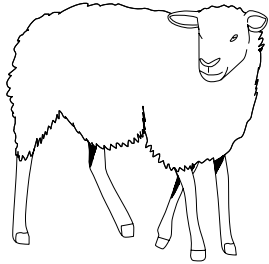
Profiel van de lector

Bob Koster is lerarenopleider en onderzoeker bij de Universiteit Utrecht. Van eind 2002 tot midden 2011 was hij lector bij het Interactum lectoraat Kantelende Kennis. Binnen het Forum was hij als lid van het presidium ondermeer de trekker van de expertisekring die het profiel van de lector ontwierp.

Koster: 'In eerste instantie was het idee om een beroepsregister voor lectoren op te zetten. Binnen de lerarenopleidingen was ik betrokken bij de ontwikkeling van een register voor de opleiders. Ik zag dat het daar goed werkte, dus ik vond het een goed plan.' Het presidium zette ideeën op papier en ging het veld in om de interesse bij de lectoren te peilen. Die was er niet. 'Er was echt niemand die het een goed idee vond', lacht Koster. 'Men vond het een bureaucratische exercitie die niet bij de cultuur van de beroepsgroep hoorde, zonde van de tijd. Lectoren zagen geen meerwaarde om opgenomen te zijn in een register.' Maar, de kwaliteitscriteria die bij een register horen vond iedereen wél interessant. Zo ontstond het idee voor een lectorenprofiel. Tijdens een bijeenkomst van de expertisekring rond de gedragscode hadden de ruim twintig deelnemers de gelegenheid om op een eerste conceptversie van het profiel te reageren. Een groepje ging met het commentaar aan het werk, schreef een nieuwe conceptversie waar ook weer op gereageerd werd. Uiteindelijk ontstond er een versie die onlangs door de hogescholen in hun Algemene Ledenvergadering als richtlijn is aangenomen.

CV dr. Bob Koster

Bob Koster studeerde sociologie en werkte als docent maatschappijleer, leerlingbegeleider endocentbegeleider. Nu is hij lerarenopleider en onderzoeker bij het Centrum voor Onderwijs en Leren van de Universiteit Utrecht (COLUU). Van 2002 tot 2011 was Bob lector Kantelende Kennis bij de Educatieve Federatie Interactum. Zijn expertisegebieden zijn (reflectie) vaardigheden bij opleiders en studenten, betekenisvol leren in de lerarenopleiding en advisering op het gebied van curriculumontwikkeling.

Het schaap met de vijf poten

Het grootste discussiepunt was de breedte van het profiel. Werden er geen onmogelijke eisen gesteld, moet een lector wel alles kunnen, was men niet op zoek naar een schaap met vijf poten? Maar de expertisering vond de breedte van het profiel onvermijdelijk. Koster: 'Onderzoek, onderwijs en praktijk zijn de kernelementen van het profiel waarbij onderzoek de bindende schakel is. Je kunt natuurlijk zeggen dat er zoveel dingen van je gevraagd worden dat je eigenlijk niets goed kunt doen, maar voor mij was dat juist de uitdaging. De uitdaging om al die verschillende elementen op een kwalitatief goede manier in de lucht te houden.' Als je die veelzijdigheid niet aantrekkelijk vindt moet je geen lector worden, vindt Koster: 'Bij een lector gaat het erom dat hij of zij in de praktijk is geworteld, het leuk en uitdagend vindt om onderzoek te doen in die praktijk en om de kennis die uit het onderzoek voortvloeit weer te vertalen naar het onderwijs.'

Promoveren

Een ander discussiepunt was de vraag of een lector gepromoveerd moet zijn. Koster: 'Wij hebben ervoor gekozen om daar niet mee te sjoemelen. Promoveren is gewoon een harde kwaliteitseis, mensen worden door een externe commissie getoetst als ze promoveren. We hebben wel wat ruimte gelaten omdat het voor sommige sectoren een lastige eis is, bijvoorbeeld in de kunst.' In het profiel zoals het door de Algemene Vergadering is overgenomen staat nu bij de benoemingseisen: "Een lector is gepromoveerd. Hiervan kan in bijzondere gevallen worden afgeweken." Koster vindt dat een prima formulering. 'Zo houd je het principe overeind maar bied je wel een ontsnapingsclausule.'

'Wees trots om voor kwaliteit te staan'

Eigenaar

Koster hoopt dat het profiel van de lectoren zelf wordt. 'Lectoren moeten zich eigenaar gaan voelen. Het is mooi dat het bestuur er achter staat waardoor het nu serieus gebruikt wordt bij het aanstellingsbeleid. Maar het zou doodzonde zijn als het daarbij bleef. Het gaat er niet om dat je aan het profiel voldoet omdat het zo nodig van de instelling moet, maar dat je er als lector trots op bent om voor die kwaliteit te staan. Misschien kunnen de HRM-lectoren suggesties doen hoe het profiel gebruikt kan worden voor het versterken van de beroepsgroep. Bij de lerarenopleiders zie je dat het profiel ook een instrument is om krachtiger te worden als beroepsgroep.'

Domeinagenda

Koster heeft ook de expertisering rond de Domeinagenda voor de lerarenopleidingen getrokken. Er was in 2009 ruimte voor extra lectoren om het educatieve veld een kwaliteitsimpuls te geven en de HBO-raad riep de hulp van het Forum in. De vraag was wat de inhoudelijke speerpunten zijn waar de nieuwe lectoren zich op zouden kunnen richten. Koster: 'We hebben een methodiek bedacht om een domeinagenda op te stellen. Binnen de kunsten hadden ze al een keer zoiets gedaan dus we konden mooi gebruik maken van hun expertise. We hebben het vrij eenvoudig aangepakt. Je stelt een groep samen van mensen, experts uit het domein, met wie je graag wilt werken. Dat com-

municeer je open naar de rest van de collega's. Niets is geheim, alles is transparant. De tweede stap is met die experts via een open brainstormsessie de speerpunten te formuleren. Deze speerpunten, wij hadden er twaalf, zijn vervolgens verdeeld onder de deelnemers. Voorbeelden van speerpunten waren beoordeling in het onderwijs en de kwaliteit van de leraar. Bij elk speerpunt is gekeken wie daar binnen de groep affiniteit mee had en in tweetallen zijn daar vervolgens teksten voor aangeleverd. Het document dat ontstaat stuur je rond zodat iedereen erop kan reageren en uiteindelijk heb je een domeinagenda. Deze methodiek kun je breed inzetten.' De agenda werkt als een soort kader en wordt nog steeds gebruikt. Er zijn bijvoorbeeld

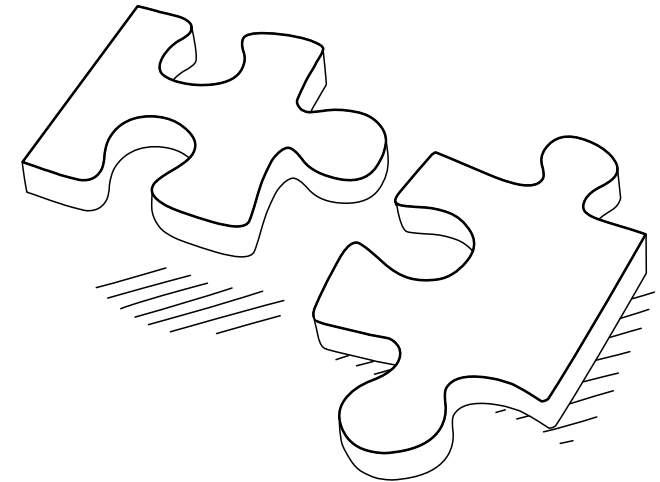
profiel van de lector (welke kwaliteiten moet die onderzoeker hebben), voorbeelden van goed onderzoek, Open Access, noem maar op. We zijn rond, het is wel goed zo, de klus is geklaard.'

'Forum was een bijzondere club, een beetje Sjors en de rebellenclub'

drie nieuwe lectoraten gekomen op het gebied van beoordeling.

Alle vrijheid

'Het Forum was een bijzondere club, een beetje Sjors en de rebellenclub. Alles lag nog open. We konden in alle vrijheid zoeken naar de kern van ons vak, naar de definitie van praktijkgericht onderzoek, nieuwe manieren van netwerken.' In de afgelopen jaren zijn er steeds meer stukjes van de puzzel rond lectoral development op hun plaats gevallen. Koster somt op: 'We hebben de kwaliteitscriteria voor goed onderzoek opgesteld (waar moet goed onderzoek aan voldoen), er is een gedragscode (hoe moet die onderzoeker zich gedragen), een

Overzicht van producten

Het Forum voor Praktijkgericht Onderzoek heeft in de jaren 2007-2012 gewerkt aan het ontwikkelen van het vak van lector. Daar zijn een aantal producten uit voort gekomen die zeer bruikbaar zijn voor lectoren. Hieronder een opsomming van de producten. Op de website lectoren.nl zijn bijbehorende documenten en artikelen te vinden.

Gedragscode Praktijkgericht Onderzoek

De gedragscode beschrijft regels voor verantwoord onderzoeksgedrag. De HBO-raad heeft in oktober 2010 de Gedragscode Praktijkgericht Onderzoek voor het hbo vastgesteld en als handreiking naar alle hbo-instellingen gestuurd.

Kenmerken, randvoorwaarden en criteria van praktijkgericht zorgonderzoek

In opdracht van de HBO-raad, ZonMw en het Forum voor Praktijkgericht Onderzoek heeft een projectgroep bestaande uit lectoren een rapport opgesteld voor praktijkgericht zorgonderzoek.

Profiel van de lector

Dit profiel formuleert de kwaliteitseisen voor lectoren. Het maakt duidelijk welke kwaliteiten personen met de titel van lector in huis moeten hebben.

Lector als veranderaar

Het programma 'De lector als veranderaar' is bedoeld voor lectoren die de kracht van verandering en innovatie in de praktische uitoefening van hun vak willen versterken.

Coachen van onderzoekers

Serie bijeenkomsten in 2011/2012 voor lectoren en kenniskringleden die zich verder willen bekwamen in het begeleiden van onderzoekers.

Open Access

Actie van het Forum voor Praktijkgericht Onderzoek samen met vier hogescholen en de Surf Foundation om publicaties van lectoren en lectoraten via internet te ontsluiten. Het doel is de toegankelijkheid van onderzoeksresultaten te verbeteren en de kenniscirculatie te vergroten.

Conferenties

Vier conferenties voor lectoren zijn georganiseerd, elk met een sterk inhoudelijk karakter. Veel expertisekringen zijn uit een conferentie voortgekomen.

Expertisekring

Expertisekringen bestaan uit lectoren van verschillende hogescholen en vaak ook vanuit verschillende disciplines. Zij verdiepen zich in een thema, groeperen kennis en genereren en wisselen kennis uit met medelectoren.

Prijs Praktijkgericht Onderzoek van het Jaar

Elke jaar kiest een wisselende jury bestaande uit lectoren het 'Praktijkgericht Onderzoek van het Jaar'. De prijs heeft als doel om gezamenlijk tot kwaliteitscriteria voor praktijkgericht onderzoek te komen. En om onderzoek van hogescholen in de spotlights te zetten.

Methode van reviews

Een methode van peer review in het hbo, een product van de expertisekring Kwaliteit van Praktijkgericht Onderzoek

Lectoren in de media

Lectoren met veel ervaring in de media delen hun ervaringen.

Van de maakbare naar de lerende stad

In samenwerking met Nicis presenteren lectoren samengebracht in de expertisekring Stad en Wijk hun praktijkrelevant stedelijk onderzoek.

Domeinagenda lerarenopleiding

In opdracht van de HBO-raad heeft een groep lectoren de domeinagenda voor lerarenopleidingen opgesteld.

Proeftuin Praktijkgericht Onderzoek

De proeftuin van de HBO-raad en ZonMw heeft als doelen een betere doorstroom van kennis via het onderwijs naar de zorgprofessionals en een betere aansluiting tussen vragen uit de beroepspraktijk en kennisontwikkeling. Het Forum heeft een forse bijdrage geleverd.

www.lectoren.nl

COLOFON

Interviews

Marjella van den Bulk

Fotografie

Hans Stakelbeek

Klaus Tummers (foto Henk Smeijsters)

Redactie

Marianne Kroon

Johannes van der Vos

Boekverzorging

Reclamebureau HörnJönkerVanDerTörn

Illustraties

Kirsten Quast

Druk

Mart.Spruijt B.V.

In opdracht van

Forum voor Praktijkgericht Onderzoek © maart 2012

fORUM

VOOR // // // // // // // // // // //
PRAKTIJKGERICHT // // // // // // // // // // //
ONDERZOEK // // // // // // // // // // //